

Posudek školitelky na diplomovou práci Anny Zástěrové na téma *Právní postavení válečných zajatců*

Diplomantka si pro svou diplomovou práci zvolila relativně netradiční a v českém prostředí zatím spíše méně zpracované téma právní úpravy válečného zajetí v mezinárodním humanitárním právu (dále i MHP). Práce nepřináší nějaký zásadní průlom do výzkumu dané problematiky, je ale zpracována komplexně a poctivě a diplomantka v ní osvědčuje dobrou orientaci v MHP i schopnost samostatné odborné činnosti.

1. Aktuálnost (novost) a náročnost tématu:

Téma válečného zajetí není v současné době výrazně aktuální, to ovšem neznamená, že je bez teoretické zajímavosti či praktické relevance. Vzhledem k tomu, že se téma nestalo v poslední době, alespoň v České republice, předmětem podrobnějších samostatných studií, má snaha vrátit se k němu a představit jej komplexněji svou hodnotu. Zpracování tématu kladlo na diplomantku střední nároky. Právní postavení válečných zajatců je upraveno, a to do značných detailů, v mezinárodních smlouvách (zejména Ženevská úmluva III z roku 1949), ke kterým navíc existuje autoritativní komentář Mezinárodního výboru Červeného kříže, diplomantka tedy měla z čeho vycházet (a také vycházela). Současně je téma poměrně složité a vyžaduje dobré pochopení některých obecných institutů mezinárodního (humanitárního) práva, např. institutu kombatanta.

2. Formální stránka práce a využití zdrojů:

Diplomová práce má standardní délku (celkem 84, resp. 87 stran, z toho 70, resp. 72 stran vlastního textu), její struktura je logická a práce se dobře čte. Po jazykové stránce je práce na velmi dobré úrovni, prakticky v ní nejsou překlepy či gramatické chyby. Po formální stránce je třeba diplomantce vytknout chybu v číslování stránek (po straně 4 následuje znovu strana 2) a přítomnost osamocených řádků na konci stránek (např. strany 38 a 43). Práce vychází z odpovídajícího množství zdrojů, jež zahrnují primární prameny (mezinárodní smlouvy, rozhodnutí orgánů OSN aj.), sekundární literaturu (knihy, články atd.) a internetové zdroje. Diplomantka vycházela ze zdrojů psaných česky, anglicky a francouzsky. Způsob využití a citování zdrojů je standardní.

3. Obsahová stránka práce:

Diplomová práce je rozčleněna do úvodu, tří částí a závěru. V úvodu diplomantka stručně představuje téma, nabízí přehled využitých literatury a informuje o struktuře práce.

Úvod také vymezuje dva cíle práce: cíl deskriptivní, jímž je podat ucelený přehled o vývoji právní úpravy válečného zajetí a seznámit s režimem válečného zajetí, a cíl analytický, jímž je snaha o nalezení odpovědi na výzkumnou otázku, kdo je kombatantem, resp. kdo má po upadnutí do moci nepřítele nárok na status válečného zajatce (str. 1). Reálně jsou oba cíle úzce propojeny a jejich rozlišení na deskripci/analýzu není zcela na místě. Určité pochyby může vzbudit i formulace výzkumné otázky. Ta je v instrumentech MHP poměrně jasně řešena, je tak sporné, zda její zodpovězení vyžaduje nějaký specifický výzkum. O tom by šlo uvažovat spíše ve vztahu ke sporným kategoriím osob, které, jak autorka uvádí v závěru (str. 70), by si zasloužily bližší pozornost. Tu jim ovšem práce neposkytuje.

Jádro diplomové práce sestává ze tří částí. První část poskytuje obecný přehled o MHP. Diplomantka toto odvětví charakterizuje, vymezuje situace, kdy se MHP aplikuje, uvádí jeho hlavní prameny a stručně informuje o jeho vývoji. Druhá část práce se zaměřuje na vymezení pojmu válečný zajatec a na rozbor úpravy, jež se na válečné zajatce vztahuje. Jde o nejdůležitější část práce, a je tak možná škoda, že jí nebyl poskytnut větší prostor (větší pozornost by si zasloužily např. jednotlivé kategorie osob se sporným statutem). Celkově je nicméně nutno říci, že daná část je zpracována přehledně a kompetentně a dává dobrou představu o tom, k čemu institut válečného zajetí slouží, jak funguje a kdo je oprávněn požívat práv či výhod z něj plynoucích. Poslední část práce se zaměřuje na implementační, kontrolní a sankční mechanismy. Ne u všech mechanismů je zjevný jejich význam pro válečné zajatce, např. v kapitole 4.2 by se hodilo upozornit na určité reálné kauzy, ve kterých byli jednotlivci trestně stíháni za zločiny spáchané na válečných zajatcích. Příklady takových kauz by diplomantka mohla uvést během ústní obhajoby.

V závěru diplomantka shrnuje obsah práce, zodpovídá otázku položenou v úvodu (tj. připomíná, které kategorie osob mají v MHP nárok na status válečného zajatce) a nastiňuje dvě možné oblasti budoucího výzkumu. Vedle již zmíněných osob se sporným statutem se jedná o vztah mezi právní úpravou obsaženou v Ženevské úmluvě III a případně dalších pramenech MHP na straně jedné a reálnou praxí na straně druhé. Vzhledem k tomu, že tato oblast má souviset s odpovědností státu a individuální trestní odpovědností, zdá se, že diplomantka míří zejména na míru, v jaké jsou porušení úpravy reálně řešena a stíhána. Zde lze opět litovat toho, že části práce věnované sankčním mechanismům (část třetí, kapitola IV) nevyužívají konkrétních případů.

4. Závěry a doporučení:

Diplomová práce Anny Zástěrové nazvaná *Právní postavení válečných zajatců* splňuje přes dílčí výhrady uvedené výše nároky kladené na tento typ kvalifikačních prací na PF UK. Proto ji **doporučuji** k obhajobě a předběžně ji hodnotím jako **výbornou či velmi dobrou**. Během obhajoby by se diplomantka měla, vedle připomínek a dotazůobsažených v posudku, vyjádřit k následujícím otázkám:

- 1) Jak se diplomantka dívá na možnost rozšíření statusu válečného zajatce na všechny typy ozbrojených konfliktů, tedy i na konflikty vnitrostátní? Jaké jsou argumenty pro a proti takovému rozšíření?
- 2) Jedním z velkých konfliktů současnosti je konfliktu s tzv. Islámským státem (dále IS). Mají zajatí bojovníci IS nárok na status válečného zajatce? Hraje nějakou roli, zda se jedná o osoby z Blízkého Východu, nebo o tzv. zahraniční bojovníky? A pokud status válečného zajatce nemají, znamená to, že s nimi může stát, který je zajal, zacházet podle libosti (a např. je podrobit mučení s cílem získat důležité informace o aktivitách IS)?

V Praze dne 16. května 2017

Doc. JUDr. PhDr. Veronika Bílková, PhD., E.MA